

BASILICA SANCTI HERMETIS

*De verheffing van de collegiale kerk en
van de crypte van Sint-Hermes Ronse
tot basiliek*

Decreet 16 oktober 2018

Bekendmaking 8 december 2018

Inhuldiging 2 februari 2019

Ad perpetuam rei memoriam

Michel T'Joen

1. Aanleiding

Begin oktober 2017 deelde pastoor-moderator Michel T'Joen aan Mgr. Luc Van Looy, Bisschop van Gent, mee dat de stad Ronse uitzonderlijke inspanningen leverde om het aloude erfgoed rond haar patroon Sint-Hermes te ontsluiten.

De stadskern rond de Sint-Hermescollegiaal en -crypte (de zgn. 'Vrijheid') zou na het verplichte archeologisch onderzoek grondig gerenoveerd worden. Op zaterdag 6 oktober 2018 kon de zone vóór de Collegiaal ('Kleine Markt') effectief, onder feestelijke belangstelling, heropend worden.

Een internationaal wetenschappelijk colloquium over bedetochten wereldwijd, 'Walking with saints', zou van 24-26 mei 2018 de vermaarde Ronsische 'Fiertelommegang' die sinds 1090 gehouden wordt, kaderen en ondersteunen in de kandidatuur voor de erkenning als immaterieel cultureel Unesco Werelderfgoed.

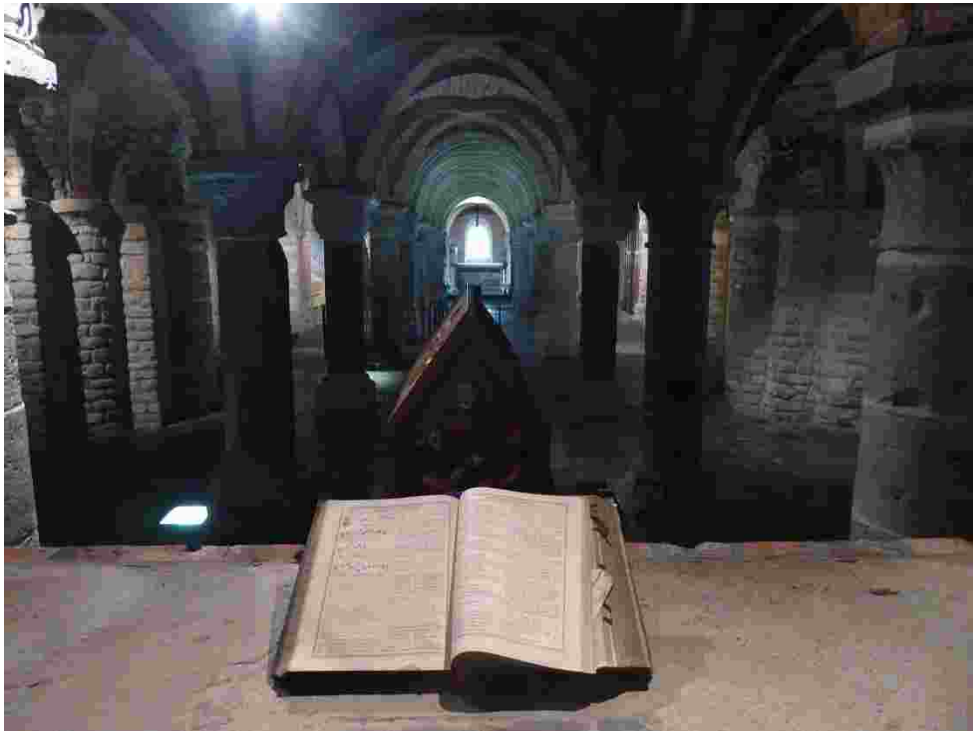
Deze initiatieven riepen de vraag op of de kerkelijke overheid een bijzondere bijdrage kon leveren om de indrukwekkende Sint-Hermessite en zijn levendige cultus te markeren.

De Bisschop die met het kerkgebeuren in Ronse bijzonder vertrouwd is en sinds jaren een deel van het intense Fiertelgebeuren meemaakt, zag en steunde meteen de mogelijkheid van de erkenning van de collegiale Sint-Hermeskerk en zijn crypte als 'Basilica minor'.

Mgr. Van Looy (rechts naast Burgemeester Dupont) bij de opening van de Grote Ommegang op 27 mei 2018, 8 u, nadat hij volgens zijn gewaardeerde gewoonte de ochtendmis om 7 u had gecelebreerd.

Openingsceremonie op Drievuldigheidszondag 3 juni 2007 (11 jaar eerder!), waarna processie in de binnenstad.

Op 28 augustus wordt de marteldood van Sint-Hermes ieder jaar in de Crypte ingetogen herdacht. Ook deze viering kreeg herhaaldelijk – in 2013, hier in 2018 – bisschoppelijke aandacht en steun.

2. Betekenis

De titel 'Basilica maior' ('grotere basiliek') is voorbehouden aan vier pauselijke basilieken in Rome: de 'aartsbasiliek' Sint-Jan van Lateranen en verder Sint-Paulus buiten de muren, de Sint-Pietersbasiliek, Santa Maria Maggiore. Daarnaast is 'Basilica minor' ('kleinere basiliek') een eretitel voor een rooms-katholiek kerkgebouw met een uitzonderlijke betekenis.

De toekenning van de titel heeft tot doel een bepaalde kerk uit te zonderen van de andere kerkgebouwen, omdat die een bijzondere historische betekenis heeft, omdat er een bijzondere relik berust of omdat de kerk het centrum is van een bepaalde devotie of bedevaart. Voor de Sint-Hermescollegiaal en -crypte die er één geheel mee vormt, zijn die redenen effectief voorhanden.

3. Procedure

De procedure voor het verkrijgen van de titel is kerkrechtelijk vastgelegd in een document van de Romeinse Congregatie van de goddelijke eredienst en de regeling van de sacramenten, *Domus Ecclesiae* van 9 november 1989¹.

In het artikel 4 wordt gestipuleerd dat de erkenning pauselijk is waarmee de bijzondere band met de Kerk in Rome onderstreept wordt. Dit past heel precies bij de cultus van Sint-Hermes die als vrijgelaten slaaf van Griekse afkomst in Rome catechiseerde en er de marteldood stierf alwaar zijn catacombe nog steeds bewaard is². Zijn vroege verering in Rome heeft zich hoofdzakelijk naar Ronse verplaatst na de overbrenging van zijn relieken in 860.

¹ Gepubliceerd in *Acta Apostolicae Sedis* 82 (1990) 436–440; *Notitiae* 26 (1990) 13–17. Voor de Engelse vertaling zie: https://adoremus.org/temp_archives/DomusEcclesiae.html Beide documenten actualiseren het vroegere decreet 'Domus Dei' van 6 juni 1968. Cfr. *Acta Apostolicae Sedis* 60(1968) 536-539; *Notitiae* (1975) 260-262. Voor de Nederlandse vertaling zie: <http://www.plechelmus.nl/pdf/BasilicaMinor.pdf>

² Bovendien is de apostel Petrus (met de H. Paulus), vóór de aankomst van de relieken van Sint-Hermes, de oorspronkelijke patroon van Ronse geweest. Naast de Sint-Hermeskerk is tot op heden ook nog de structuur zichtbaar van de Sint-Pieterskerk.

Fresco in de Catacomba di Sant'Ermete, met de oudste afbeelding van Sint-Hermes (tweede van links)

Het document somt een aantal voorwaarden voor de erkenning op (art. 7-10). De voorgedragen kerk moet een levendig en voorbeeldig centrum van katholieke eredienst zijn, met voldoende ruimte en passend, volgens de richtlijnen van Vaticanum II, ingericht. Ze moet een zekere bekendheid genieten, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van de relieken van een heilige. Haar historische en artistieke waarden zijn eveneens van belang. Voldoende bedienaars, bijzonder voor het vieren van de Eucharistie en het sacrament van de verzoening, moeten beschikbaar zijn en ook een zangkoor om de deelname van de gelovigen aan de diensten te ondersteunen.

Heel wat documenten moeten aan de bevoegde Romeinse Congregatie voorgelegd worden (art. 11). De aanvraag moet uitgaan van de plaatselijke Bisschop. De Bisschoppenconferentie van het land moet haar goedkeuring geven. Op basis van een gedetailleerde vragenlijst moet een uitvoerig rapport voorgelegd worden over de geschiedenis en de huidige vorm van het kerkgebouw en alle godsdienstige activiteiten die ermee verbonden zijn. Nauwkeurig beeldmateriaal moet dit rapport illustreren.

Als opdrachten voor een Basilica minor ziet het document (art. 12-15) de liturgische vorming van de gelovigen, het intens verzorgen van de

eredienst bijzonder in de sterke perioden van de advent, Kersttijd, vasten en Paastijd, zingevende predicatie, de actieve deelname van de gelovigen in de Eucharistie, het getijdengebed en devotievormen. De samenzang dient bevorderd te worden. Om de band met de Kerk in Rome te symboliseren gelden als jaarlijks bijzondere feesten, de viering van de Cathedra van Sint-Petrus (22 februari) en het hoogfeest van de apostelen Petrus en Paulus (29 juni).

Het document voorziet ten slotte (art. 16-19) dat de verheffing van de kerk tot basiliek op een geschikt gekozen dag in een plechtige eucharistieviering gevierd zal worden, met voorlezing van de apostolische toekenningsbrief vóór het Gloria. De feestdag van de verheffing kan omkaderd worden door andere vieringen die eraan voorafgaan of erop volgen.

Nadien kunnen gelovigen die de basiliek bezoeken op een bijzondere dag (zoals de herdenkingsdag van de verheffing tot basiliek of het hoogfeest van de apostelen Petrus en Paulus op 29 juni of een jaarlijks zelf gekozen dag) de volledige verzoening bekomen, mits ze er een dienst bijwonen of het Onzevader en het Credo bidden, het sacrament van de verzoening ontvangen, communiceren en bidden voor de intenties van de Paus. De band met Rome zal ook zichtbaar zijn o.m. door het pauselijk symbool van de gekruiste sleutels op de bevestiging.

4. Uitvoering

De reële mogelijkheid van de verheffing van de Sint-Hermeskerk en – crypte werd discreet, maar grondig aangeprezen. De optie werd eerst voorgelegd aan de Burgemeester van de stad Ronse, Luc Dupont, die ze enthousiast verwelkomde: *'Het zou fantastisch zijn als de St.-Hermeskerk de titel basiliek zou mogen dragen. Dat zou zeker bijdragen tot de uitstraling van de kerk, de crypte, de St.-Hermesverering, onze Fiertel en de stad'* (11 oktober 2017).

Op 9 januari 2018 vroeg hij Eric Devos, Diensthoofd Archief & Erfgoed van de Stad, om een eerste documentatie aan te maken die hij de Bisschop eind januari zou bezorgen. De stadsconservator zegde meteen zijn volle medewerking toe. Na tal van publicaties over Sint-Hermes en zijn cultus (meer dan 800 pagina's!)³ had hij uitgerekend toen de neerslag afgewerkt

³ We vermelden alleen al: DEVOS (E.) – COLLIN (L.), *Behoet mine zinnen... 1150 jaar Sint-Hermesreliëken in Ronse*, Gent 2010; DEVOS (E.), *Het middeleeuwse Ronse. Een alternatieve geschiedenis*, Ronse 2015; *De Sancto Hermete martyre. De iconografie van Sint-Hermes. Nieuwe inzichten, evoluties en invloeden tot ca. 1500*, Ronse 2016.

van een Engelstalige uiteenzetting die hij begin oktober 2017 in Rome had gehouden. Dat overzichtsartikel⁴ kon als vertrekbasis dienen voor de staving van de aanvraag.

Nadat definitief zekerheid bestond over de ontvankelijkheid van de bisschoppelijke aanvraag in de congregatie in Rome⁵, moest het documentatiewerk volgens de opgelegde regels dringend vervolledigd worden. Een beperkte werkgroep van sinds jaren getrouwe deskundigen vatte de eindredactie op 11 juni 2018 aan. In overleg met Kan. Ludo Collin, leverden pastoor-moderator Michel T'Joen, doctor in de theologie, prof. dr. Anne-Françoise Morel, stadsconservator Eric Devos de inhoudelijke bijdragen terwijl Milo Van Driessche zijn jarenlang verzamelde Fierteldocumentatie benutte en aanvulde met nieuw beeldmateriaal⁶. Het volledige, lijvige dossier kon op 3 juli 2018 op het Bisdome en vandaar aan de Romeinse Congregatie bezorgd worden.

Kunsthistorica A.-Fr. Morel (° Ronse, 1983) werd op 13.2.2011 ontvangen na de verdediging van haar doctoraatsthesis over het statuut van het kerkgebouw in de Anglicaanse kerk tijdens de periode van de Stuarts, de 17de en vroege 18de eeuw.

⁴ Het nog te verschijnen artikel heeft als titel: '*Tracing the Itinerary of Saint-Hermes: Iconography as an Indicator of the Whereabouts of a Roman Martyr*'. Het internationaal congres handelde over '*The Saints of Rome: Diffusion and Reception from late Antiquity to the Early Modern Period*' en was georganiseerd door de *Hungarian Association for Hagiographic Studies* en de *Croatian Hagiography Society 'Hagiotheca'*.

⁵ Zaterdag 7 april 2018 bezorgde Kan. Collin persoonlijk de basisdocumenten op het dicasterie van de cultus in Rome. Op 20 juni 2018 kon Mgr. Van Looy zich daar zelf vergewissen van de positieve beoordeling. Hij drong er nadien bij ons op aan om de documentatie vooral vanuit pastoraal oogpunt af te werken.

⁶ Een unieke samenvatting van zijn beeldverslag kan via internet gezien worden, via link: <https://www.albelli.be/onlinefotoboek-bekijken/ac5a765b-e833-4f8e-a4cf-c145e703ac16>

Milo Van Driessche (° Ronse, 1953) stelde op 14.9.2012 zijn Fiertel DVD voor.

Ieder jaar behandelt E. Devos in de Crypte na de traditionele herdenkingsmis van de marteldood van Sint-Hermes - hier op 28.8.2015 - een nieuwe bevinding van zijn historisch onderzoek.

In het jubeljaar 2010 (1150 Sint-Hermesreliken in Ronse) hield Kan. L. Collin op 28 augustus een gedocumenteerde uiteenzetting over de geschiedenis en de betekenis van reliken.

Kan. Collin en historicus Devos blijmoedig aanwezig vóór de historische Fiertelprocessie op 19 juni 2011

5. Nieuw impuls

De verering van de vroeg-christelijke martelaar Hermes behoort sinds de aankomst van zijn relieken in 860 tot de Ronsische identiteit. Gematerialiseerd in de indrukwekkende Hermessite, komt ze jaarlijks tot leven op Hemelvaartsdag, 28 augustus (de historisch vaststaande dag van Hermes' marteldood in Rome) en vooral massaal op Drievuldigheidszondag in de Grote Ommegang waar zijn reliekschrijn over een traject van 32 km te voet op de grenzen van de stad wordt rondgedragen. Deze tocht incarneert jaarlijks de boodschap van verbondenheid onder allen die, van welke overtuiging ook, zich samen onderweg weten.

De hoogkerkelijke erkenning van zijn kerk en crypte bezegelt deze levensvisie. Ze betekent een impuls om ze uit te dragen naar allen die dit Europees centrum van de Hermescultus zullen bezoeken. De diensten en de verkondiging die er worden gehouden zullen met nog diepere intensiteit verzorgd worden. Ook voor de verdere restauratie van de voormalige collegiaal en de kandidaatstelling voor de UNESCO erkenning van de eeuwenjonge Fiertelommegang betekent de basilicale verheffing een krachtig impuls.

Met het Duitse Kleve is in 1971 een stadpartnerschap aangegaan nadat in 1968 door de Sint-Hermesparochie Ronse aan de Sint-Hermesparochie Kleve-Warbeyen een reliek van de gezamenlijke patroon was afgestaan. De 50ste verjaardag van deze overdracht werd in Kleve op 18 en 19 augustus 2018 herdacht. In het jubeljaar 2010 – 1150 jaar aanwezigheid relieken Sint-Hermes in Ronse – waren de vriendschapsbanden al versterkt.

De Sankt Hermeskirche en haar patroonsbeeld in Warbeyen-Kleve

Overhandiging van het jubileumvaandel (Kleve-Warbeyen, 26.5.2010)

Overhandiging van de vlag van Kleve (Ronse, 28.9.2010)

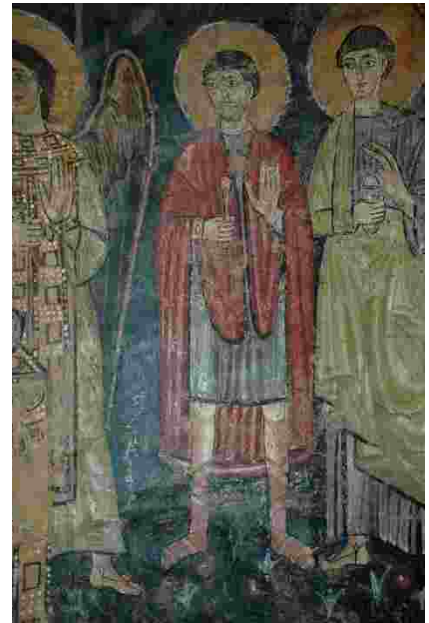

Sinds de Fiertelommegang van 26-27 mei 2018 is de contactweg met verantwoordelijken voor de Sint-Hermescatacombe in Rome gebaad. Na hun deelname aan het internationaal congres over bedevaarten konden ze zich metterdaad vergewissen van de levendige Hermescultus die ook dat jaar met de Grote Ommegang een hoogtepunt bereikte.

Ontvangst van de delegatie uit Rome op Fiertelzaterdag 26.5.2018. v.l.n.r. Mgr. Dirk Smet (rector Belgisch College, Rome), Prof. Raffaella Giuliani (specialiste van de Sint-Hermescatacombe), Mgr. Pasquale Iacobone (secretaris pauselijke commissie archeologie)

Andermaal liet het Stadsbestuur zich niet onbetuigd. Op 2 juli 2018 besliste het College van Burgemeester en Schepenen van Ronse een samenwerkingsverband rond de figuur van Sint-Hermes met het Vaticaan aan te gaan en in eerste instantie 10.000 € ter beschikking te stellen voor een restauratieproject in de catacombe van Sint-Hermes in Rome. Op 14 november 2018 werd de samenwerking in de Belgische ambassade bij de Heilige Stoel betekend. Uiteraard werd in dat kader de Sint-Hermes catacombe bezocht.

We hopen dat dit inspirerend netwerk zich verder zal uitbreiden naar diverse steden in Italië⁷ waar Sint-Hermes vereerd wordt en uiteraard ook naar het Bisdom Lisala (Congo) waar de thans kathedrale Sint-Hermeskerk met Ronsische steun van 1929 tot 1931 gebouwd werd. Ondersteuningscontacten waren er alvast bij de viering van 100 jaar stichting (1914) parochie Lisala.

De Sint-Hermeskathedraal in Lisala, met glasraam van de patroonheilige

In de historische processie van Fiertelzondag 15 juni 2014 kreeg de verbondenheid met de 'dochtergemeenschap' in Lisala treffende aandacht.

⁷In aanmerking komen: Brufa, Forte dei Marmi, Blera, Acquapendente, Sciarborasca.

Na de eeuwfeestvieringen in Lasala bracht contactpersoon pater Scheutist Fernand Degroote op 17 juni 2016 in Ronse de dank van zijn gemeenschap in Lisala over.

6. Feitelijke beslissing

Precies één jaar na de voorgestelde optie kon Mgr. Van Looy op 21 oktober 2018 meedelen dat hem bij een recent bezoek aan het dicasterie in Rome bevestigd werd dat het ingediende dossier goedgekeurd was. Een maand later, op 23 november 2018, ontving hij het officiële decreet, gedagtekend op 16 OKTOBER 2018. Dat de hele, veeleisende procedure slechts één jaar geduurd heeft, bewijst dat een bijna evident, sterk dossier ingediend was.

CONGREGATIO DE CULTU DIVINO
ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Prot. n. 165/18

GANDAVENSIS

Instante Excellentissimo Domino Luca Van Looy, Episcopo Gandavensi, litteris die 5 aprilis 2018 datis, preces et vota cleri atque christifidelium expromente, Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, vigore facultatum peculiarium a Summo Pontifice FRANCISCO tributarum, ecclesiam in urbe v. d. *Ronse*, Deo in honorem sancti Hermetis dicatam, titulo ac dignitate BASILICAE MINORIS omnibus cum iuribus atque liturgicis concessionibus rite competentibus perlibenter exornat, servatis vero servandis, iuxta Decretum "De Titulo Basilicae Minoris", die 9 novembris 1989 evulgatum.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 16 mensis octobris 2018, in memoria S. Hedvigis, religiosae.

Robertus Card. Sarah
Praefectus

✠ Arturus Roche
Archiepiscopus a Secretis

Naar het Nederlands vertaald is de erkenningsverklaring de volgende:

Op verzoek van zijn Excellentie Monseigneur Luc Van Looy, bisschop van Gent, bij brief van 5 april 2018, waarin hij de wens en het verlangen van de geestelijkheid en de christengelovigen kenbaar maakte, verleent de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Sacramenten, daartoe gemachtigd door Paus FRANCISCUS, aan de kerk in de stad Ronse die God is toegewijd ter ere van de heilige Hermes de titel en waardigheid van BASILICA MINOR met alle rechten en liturgische gunsten die daaraan verbonden zijn volgens de geldende gebruiken zoals voorzien in het decreet 'Over de Titel van Basilica Minor', gepubliceerd op 9 november 1989.

Er werd tegen deze beslissing geen enkel bezwaar geuit.

Vanuit de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Sacramenten, op 16 oktober 2018, bij de gedachtenis van de heilige Hedwig, kloosterlinge.

*Robertus kardinaal Sarah,
prefect
Arturus Roche, aartsbisschop,
secretaris*

Voor de publieke bekendmaking werd geopteerd voor zaterdag 8 december 2018 om 18 u in de Crypte van Sint-Hermes. Voor de praktische uitwerking kon dankbaar beroep worden gedaan op de diensten van de Maatschappij der Draggers van Sint-Hermes, onder de bezielende leiding van Voorzitter Wim Vandevelde. De plechtige inhuldiging heeft plaats op zaterdag 2 februari 2019 om 18 u, gevolgd door een groot volksfeest en omkaderd door meerdere vieringen, de vrijdag ervoor en zondag erna.

De Sint-Hermeskerk wordt de derde basiliek in het Bisdom Gent, na deze van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes (Oostakker, sinds 1924) en de Sint-Pieter- en Sint-Paulusbasiliek (Dendermonde, sinds 1939) van de gelijknamige Benedictijnerabdij, de enige abdij in het bisdom Gent⁸.

⁸ In elk Belgisch bisdom zijn een beperkt aantal (gemiddeld 3) basilieken erkend. In het bisdom Brugge 3: O.L.V. van Dadizele sinds 1882; Heilig-Bloedbasiliek, Brugge, sinds 1923; Sint-Andries (Benedictijner-abdij Zevenkerken), sinds 1952. Het bisdom Antwerpen 2: Heilig Hart, Berchem, sinds 1878; O.L.V. van Lourdes, Edegem, sinds 2008. Het bisdom Hasselt 3: O.L.V., Tongeren, sinds 1927 ; Maria Tenhemelopneming, Kortenberg, sinds 1936; Virga Jesse, Hasselt, sinds 1998. Het bisdom Doornik 3: Notre-Dame de Bon-Secours, sinds 1910 ; Notre-Dame de Bonne-Espérance, Vellereille-les-

7. Dankbetuiging

Een bewogen jaar van verkennend en intens werken is thans tot onze grote tevredenheid bezegeld. Uiteraard past het uitdrukkelijk degenen te danken die tot de goede afloop hebben bijgedragen. Op de eerste plaats gaat onze grote dank uit naar Mgr. Van Looy die vanuit zijn onvermoeibare pastorale betrokkenheid, ook in Ronse, de basilica-idee naar voren bracht en met overtuiging heeft gesteund. Zonder de goedkeuring van de plaatselijke bisschop was de erkenning trouwens alleen al volgens de opgelegde procedure onmogelijk geweest.

Brayeux, sinds 1957 ; Notre-Dame de Tongre, Tongre-Notre-Dame, sinds 1927. Het bisdom Namen 4: Saint-Hubert, sinds 1927 ; Saint-Materne (Notre-Dame de Walcourt), sinds 1950; Notre-Dame d'Orval, sinds 1939; Notre-Dame au Coeur d'Or, Beauraing, sinds 2013. In het bisdom Luik 3: Saint-Martin, Luik, sinds 1886; Notre-Dame de Chèvremont, sinds 1928 ; Notre-Dame du Val-Dieu, Aubel, 1946. In het aartsbisdom Mechelen-Brussel, Vlaams Brabant 4: O.L.V., Scherpenheuvel, sinds 1922; Sint-Martinus (O.L.V. van Halle), sinds 1946; Sint-Servaas (Abdij Grimbergen), sinds 1999; O.L.V. van Troost, Vilvoorde, sinds 2006. Waals Brabant 1: Notre Dame de Basse Wavre, sinds 1999. Daarnaast in Mechelen O.L.V. van Hanswijk, sinds 1987; in Brussel (Koekelberg) nationale basiliek van het Heilig Hart, sinds 1952.

Vervolgens danken we de werkgroep, bestaande uit stadsconservator Eric Devos, Prof. A.-Fr. Morel en Milo Van Driessche, en Kan. Ludo Collin voor de deskundige begeleiding. Van burgemeester Luc Dupont ontvingen we van meet af aan en doorlopend de noodzakelijke aanmoediging en steun.

Ten slotte vergeten we niet de gewaardeerde bijdragen van het bureau Bart Demeestere PM Architecten Ronse voor de nauwkeurige opmetingen van het kerkgebouw, Dominique Wybraeke die informatie voor het dossier aanbracht, André Van Assche die steeds paraat stond om de onderzoekers kerk en crypte bij te staan, Wim Vandevelde en de Maatschappij der Draggers en allen die op welke wijze ook het zo belangrijke project, al was het maar door hun discrete aandacht, hebben gesteund.

M. T'Joen, Ronse, 8 december 2018, hoogfeest van de onbevleete ontvangenis van de H. Maagd Maria.

